

על הפרשה

❖ תורה מחשבה ומוסר ❖ חקת ❖ ג' תמוז תש"פ ❖

פרשת השבוע

"זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר" (יט, ב).

הקשה האור החיים, מדוע קראו למצוה זו חוקת התורה, והיה לומר זאת חוקת הטומאה או הטהרה.

ויישב, כי בדרך רמז אמרה התורה, שאם יקיימו מצוה זו הגם היותה חוקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה', כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצות הבורא וזה לך האות, ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חקקה.

ביאר את דבריו הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל, שבזמן שאדם מקיים מצוה שיודע בה טעם, עדיין אינו יודעים שאדם זה מוכן לקיים מצות בורא, כי יתכן ואינו מקיים אלא מה שדעתו מכרעת, ואף במצוות השכליות צריך האדם לקיימם רק מחמת ציווי ה', ואף שבלי ציווי ה' גם היה נמנע מלגנוב ולרצוח וכדו', אבל לאחר שנצטוו בהן מות ה', הרי עיקר המנוע מעשותן צריך שיהיה מחמת ציווי הבורא יתברך, וסלידתו מהרע אינה אלא כטפל לסיבה העיקרית שהיא קיום מצוה ה'.

וכמו שמונח לפני האדם מאכל המאוס עליו ויש בו אף סם המות, אף שבלי סם המות גם לא היה אוכלו מפני שהוא מאוס עליו, אבל לאחר שיש בו סם המות, הסיבה שהוא מאוס עליו היא טפילה לסיבה העיקרית שיש בו סם המות.

ולכן מי שמקיים מצוה זו שהיא חוקה מעלה עליו הכתוב כאילו קיים את כל התורה כולה, שקיים מצוה זו מוגלה שהוא מקיים את כל המצוות אך ורק מפני רצון ה' ולא מחמת הבנת שכלו.

ודבר זה שכל עשייתו תהיה מפני שהוא כבול ומוכרח הוא עבודה קשה, ואנו רואים זאת במעשה של שמעי בן גרא, שציווה דוד המלך טרם מותו לשלמה בנו שבחכמתו הרבה יוריד את שיבתו בדם שאול. ושלמה קיים את צוואת אביו וציווה על שמעי שיבנה בית בירושלים ולא יצא משם כל חייו, ואם יצא דמו בראשו. ולאחר שלוש שנים לא שמר שמעי את דבר המלך, ואז שלמה הרגו.

ומה היתה חכמתו הגדולה של שלמה להשביעו שלא יצא מירושלים, ואיך ידע שודאי יצא ויוכל להרגו, שהרי היה צריך לקיים צוואת אביו, והלא כמה וכמה זקנים בירושלים שלא יצאו מימיהם את שערי העיר.

אלא כאן למדנו שלמה המלך, שאע"פ שירושלים היא מושב לכל הארץ ויכול אדם לדור בה כל ימיו מבלי לצאת מחומותיה, אך כל זאת בזמן שאדם עושה כן מדעתו ומרצונו הטוב, אולם בשעה שנעשה מוכרח לשבת בה מבלי אפשרות לצאת ולבוא, הופכת ירושלים בעיניו לבית האסורים, והרי הוא עושה כל טעדי שבעולם כדי לשבור את כבליו, ולפרוץ את חומות בית האסורים.

וכל זה ראה שלמה בחכמתו, ועל ידי שציווה עליו שלא לצאת מירושלים, ידע שבסוף הוא יצא ויוכל להרגו.

ולכן יש לדעת כמה עבודה קשה ומוגעת לעשות את רצון ה' רק מפני שהוא מוכרח וכבול, ולא מפני הבנתו ורצונו.

"ושרף את הפרה לעיניו" (יט, ה).

שריפת הפרה היתה נעשית על ידי כהן טבול יום (קודם הערב שמש), והיו מטמאים את הכהן בכוונה ומטבילים אותו, כדי להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים שהפרה נעשית דוקא על ידי כהן שכבר היה לו הערב שמש והוא טהור לגמרי.

"וידבר העם באלקים ובמשה למה העליטנו ממצרים למות במדבר" (כא, ה).

כתב הסבא מקלם זצ"ל, אמרתי עוד להודיעך דבר מבהיל מה שראינו בשבת העבר, "וידבר העם בא' ובמשה למה העליטנו וגו'", וכן בפסוק ז' "חטאנו כי דברנו בה' ובך התפלל וגו'", הנראה מפשטות הכתובים, כי דברו בשוה, בה' ובמשה, והנה התרגום תרגם "ואתרעם עמא במימרא דה' ועם משה נצו" וכן בפסוק ז' "ארי אתרעמנא קדם ה' ועמך נצינא", עיין שם. ביאר לנו התרגום, כי באמת לא דברו בה', רק ה' להם תרעומות בלבבם על סבלם, ועל משה ה' דבורם קשה "למה העליטנו ממצרים" כאילו עשה מעצמו, ח"ו, ועם כל זאת נחשב להם בתורה כאלו היה דבורם קשות גם נגד ה' כמו נגד משה.

הרי כמה צריך האדם להזהר מאד מאד, לקבל באהבה כל מה שבא עליו מן השמים, הן בדברים שנוגע לעצמו, הן למשפחתו, הן בממונו, כפרנסה שלא כרצונו, או בשארי הסבל, שבעו"ה רבים סובלים, צריך האדם לזהר מאד לקבל באהבה, שלא יהי' ח"ו כעושה מריבה עם הקדוש ברוך הוא, כי לפניו ית' המחשבה כדבור.

ויש לאדם לדעת כי כל הנהגתו בעולמו ובפרט עם כלל ישראל הכל חסד ורחמים בלי תכלית, ויש לנקיון, ויש לנסיון, כי את אשר יאהב ה' יוכיח. ולא כאותם אשר תמיד יש להם תרעומות על מצבם, כי הרי זה, ח"ו, כעושה מריבה עמו, ח"ו, ולכן אמרו וצריך לקבלניהו באהבה, ואז יראה בחייו רק טוב.

ומפני שהיו מקילים בכהן שיהיה טבול יום, החמירו שכל הכלים הנצרכים לעשיית האפר יהיו כלי אדמה וכדו' שאינם מקבלים טומאה, וזאת מפני שהקילו בדבר אחד, לא רצו שיזלזלו בעשיית האפר, ולכן החמירו בשאר הדברים (יומא ב, א).

סיפר המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שבבית התלמוד תורה של קלם היה נהוג בימי הקיץ שזמן קריאת שמע היה מוקדם, היו במהרים בתפילה כדי להספיק לסיים ק"ש לפני סוף הזמן, ואחר כך היו מאריכים מאוד באמירת אמת ויציב, עד שהיו סופרים כל מילה ומילה.

ודבר זה ייסד הסבא זצ"ל, שמכיון שממהרים ונראה שאין מייקרים כל כך את התפילה, לכן יש אחר כך להחמיר ולהראות יקרות וחביבות התפילה.

וביאר שלמד יסוד זה משריפת הפרה, שכיון שהקילו שתעשה בטבול יום, היו צריכים מיד להחמיר בדברים אחרים, כדי שלא ילמדו לזלזל בה.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד).

אמרו חז"ל (ברכות סג, א). אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה.

המשיל על כך החפץ חיים זצ"ל, מושל לסוחר גדול שהיו נוהרים אלו קונים אף מכל העיירות הסמוכות לעירו, ולרגלי מסחרו היה טרוד כל היום והלילה, ולא היה לו זמן אף לילך לבית הכנסת להתפלל בצניבור.

עברו שנים וכבר שער לבן נראה בו בוקר, והתחיל להרגיש כי הוא מתקרב אל ה"תכלית", וכי עליו יהיה לתת דין וחשבון מפעליו, והחליט להכין צידה לדרכו.

התחיל ללכת לבית הכנסת להתפלל, ואחר התפילה ללמוד שתי שעות בבית המדרש, ולא השגיח בזמן הזה לסוחרים והקונים.

בשובו למסחרו, שאלו אותו בתמהון מדוע הוא איחר לבוא, והלא כל החנות מלאה סוחרים והם ממהרים לדרכם, ענה ואמר לה כי היה טרוד והיה מוכרח להתעכב.

וכך היה ביום השני והשלישי. וכשראתה זאת אשתו החליטה בעצמה לראות מה קורה, ומה נבהלה לראותו יושב ולומד. התחילה לצעוק עליו, מה זה אתך, כלום יצאת מדעתך, החנות מלאה קונים ואתה יושב ולומד.

ענה בעלה ואמר לה, מה היית עושה לו בא מלאך המות ואמר לי, הגיע זמנך להיפטר מהעולם, קום ולך, האם יכלת לאמר לו כי אין לי פנאי עכשיו כשהחנות מלאה קונים? ואם כן תוכלי לחשוב כי כעת הנני מת, ומה אכפת לך אם בעוד שעתיים אקום לתחיה ואלך לחנות לעזור לך?

זה כוונת מאמר חז"ל "אלא במי שממית עצמו עליה", האדם צריך לחשוב שהוא מות בשעה שהוא לומד, ועל ידי כך לא יהיו לו כלל מפריעים.

"ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעינינו" (כ, ד).

אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני, תשנ"ט), אשריהן הצדיקים שחביבה עליהן בהמתן כגופן.

דייק המשגיח הגרי"ל חסמון זצ"ל, שאין זה משום צער בעלי חיים, שזה לאו דוקא בבהמה שלו, אלא הוא כמו שאמרו חז"ל "מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל" (חולין צא, א).

ויש להבין דבר זה, שאדברה איך צדיק מודקדק כל כך בממונו, והלא זה נראה כתאוה וחמדה. אלא חז"ל ידעו וראו ההיפך במידת הצדיקים, כי דוקא משום כך שהצדיקים חוששים שלא יפלו בתאוות הממונו, לכן חביב עליהם ממונם ומודקדקים שלא לאבד פרוטה בחינם, כדי שלא יצטרכו לחפש ממונו, ותתפשט על ידי זה אצלם תאוות הממונו ויבואו לידי גזל.

ומי שיאמר שאף הוא חביב עליו ממונו ביותר, ומהי מעלת הצדיקים. אבל באמת אינו כן, ואצלנו חביב ממונו אחרים עלינו, ולכן אנו עמלים כל היום להוסיף על כספנו, אבל הצדיקים חביב עליהם "ממונם" ולא ממונו אחרים, ולכן הם מסתפקים במועט שלהם, ומודקדקים בו ביותר שלא לפזרו בחינם, וזה מפני שנוהרים לפשוט ידיהם לחפש אחר ממונו שאינו ברשותם ויוכלו להיכשל בגזל.

"על כן יאמרו המושלים באו חשבון" (כא, כז).

ודרשו חז"ל (ב"ב עה, ב), המושלים אלו המושלים ביצרם, באו חשבון באו ונחשוב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שררה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

עורר על כך המשגיח הגרי"ל חסמון זצ"ל, שהמושלים ביצרם למדו אותנו יסוד גדול, שאין העיקר הידיעה הסופית מהחשבון, כי בזה עדיין לא יבוא האדם למשול ביצרו, שהרי יודעים הרשעים שדרכם למיתה ובכל זאת אינם שבים, ולכן אמרו המושלים "בואו ונחשב" שעשיית החשבון והחזרה עליו פעם אחר פעם בכל עת, והוא עושה את האדם להיות מושל ביצרו.

וכן מציעו (אבות ג, א) שאמר עקיבא בן מהללאל, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, מאין באת מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא.

ויש לבאר מדוע התנא כפל את דבריו ולא אמר את השאלה והתשובה ביחד. אלא זה היסוד של הדברים הג"ל, שהעיקר הוא השאלה ולא ידיעת התשובה, ועצם השאלה היא גורמת לאדם שיעצור את רוחו ויתבונן על מעשיו בעולם, מה תכליתם ומה מוטל עליו לעשות, ורק על ידי כך יוכל שלא לבוא לידי עבירה.

"אמר רב יהודה אמר רב, אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת" (ברכות מ, א). וכן הובא מימרא זו בגיטין סב, א. ובשינוי לשון שאף טעימה אסור. ונחלקו בזה הפוסקים).

ובכפר חסידים (תקלא) כתב לחלק בין אכילה ושתייה, שבאכילה צריך להקדים את הבהמה, אבל בשתייה האדם קודם. והביא ראיה ממה שכתוב אצל רבקה "ותאמר שתה וגם גמליך אשקה ואשת וגם הגמלים השקתה" (בראשית כד, מו). וכן בהוצאת המים מן הסלע כתוב "והשקית את העדה ואת בעירם" (במדבר כ, ח), ומבואר שבשתייה האדם קודם.

ובטעם החילוק בין אכילה לשתייה כתב בשו"ת הר צבי (א, ז) שצער של שתיה יותר גדול מצער של אכילה, ולכן לא חייב להתאחר לשתייה. ועוד, שכמו שמצניע שאסור לאכול קודם התפילה שמא ימושך בסעודתו, ובשתייה לא שייך חשש זה ולכן מותר לשתייה קודם התפילה, כמו כן יש לומר שבאכילה צריך להקדים את בהמתו שמא ישכח להאכילה מחמת סעודתו.

ובמגן אברהם (או"ח קסז, יח) הביא את דברי הספר חסידים, אמנם השמיט את הראיה שהביא מהוצאת מים מן הסלע.

ובאור החיים (במדבר כ, ח) כתב, שאין להביא ראיה משתיית עם ישראל, כיון שהיו צמאים והיו במצב של פיקוח נפש, ובזה ודאי אדם קודם לבהמה מדיון חייד קודמין.

וע"ע ביד אפרים (על השו"ע, שם) שיישב בדרך דרוש שעל מאכל של נס אין להקדים את הבהמה.

אמנם בשו"ת כתב סופר (או"ח, לב) כתב בשם אביו החת"ס שאין טעם לחלק בין אכילה ושתייה וצריך להקדים אף את השתייה של הבהמה. ודחה את הראיה מרבקה שהשקתה את אליעזר קודם הגמלים, משום שהדיון להקדים הוא רק על הבעל הבית, אבל מי שנותן לחבירו לשתייה אין חייב הנותן ליתן לבהמת חבירו קודם, וכן המקבל אין חייב ליתן לבהמתו קודם כיון שקיבל במתנה ואינו שלול.

ועל פי זה כתב הכת"ס לדחות אף את הראיה מהוצאת המים מן הסלע. שלכאורה יש להבין מהו התוספת שאמר הקב"ה למשה "והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם", ומדוע היה צריך לצוות אותו שישקה אותם, והיה די אם יאמר לו והוצאת להם מים מן הסלע, והם ישתו מאליהם.

אלא, שאם משה רק היה מוציא את המים והם היו לוקחים מאליהם היו צריכים להקדים את שתיית בהמתם וכשיטת החת"ס (שלא כספר חסידים), ולכן הקב"ה אמר למשה שהוא יתן להם מים ולא יזכו הם בעצמם במים, ובנותן לחבירו אין צריך להקדים את הבהמה, ולכן הכתוב הקדים את הבהמה.

משתנת כלל והיא חזקה מבוררת, שהיה טמא קודם ההזאה ואין חזקה זו עשויה להשתנות, שהרי ודאי היה טמא, אלא שנשתר על ידי הזאה, והרוב מברר שהפרה כשרה וההזאה יכולה לטהר, אבל אינה מתנגדת לחזקה, אלא הרוב מכריע שהחזקה טומאה הופסקה, והאדם נטהר.

ורק באשה שהלך בעלה למדינת הים עם צרתה ומת בעלה (יבמות קיט, א), שיש לה חזקה שצריכה יבום כיון שלא היה לבעלה בנים, אמנם יש רוב נשים מתעברות ויולדות, ויש לומר שאינה צריכה יבום כיון שצרתה ילדה, ובזה הרוב הוא מתנגד לחזקה ממש, שעל פי החזקה היא זקוקה ליבום ומפני הרוב אינה זקוקה ליבום, ולכן היא חזקה העשויה להשתנות, שרוב עדיף ממנה.

ד. ובשב שמתתא (ד, כד) ביאר בדרך אחרת, והקדים להקשות, שהרי אין הולכין בממון אחר הרוב, והרי רוב וחזקה רוב עדיף, ובממון הולכים אחר חזקה, ואם כן מדוע לא הולכים אף אחר הרוב.

ויישב, שרוב מועיל נגד חזקה, כיון שרוב הוא לפנינו, וחזקה אינה לפנינו אלא היתה בעבר, ולכן עדיף ללכת אחר הרוב שהוא לפנינו. ולכן כל זה דוקא בחזקה דמעיקרא, שרוב עדיף על חזקה זו, אבל חזקת ממון שהחזקה נמצאת לפנינו, אין הרוב עדיף עליה, ולכן אין רוב מוציא ממון, שאין לו שום עדיפות על חזקת ממון.

ועוד חידש, שחזקת מרא קמא אינה כמו חזקת ממון, אלא דינה כמו חזקה דמעיקרא, שאינה חזקה לפנינו אלא היא חזקה לשעבר, ולכן יועיל רוב נגד חזקת מרא קמא [ועי' בקונטרס הספיקות ו, יא] שהסתפק בגדר של חזקת מרא קמא אם הוא חזקת ממון או חזקה של איסורין].

ומה שעד אחד אינו נאמן נגד חזקה ונאמן נגד רוב כתב לבאר, על פי דברי התשובות מיימוני (אישות, ג) בעד אחד שהעיד שהשליח לקידושין במקום לומר הרי את מקודשת לפלוני אמר מקודשת לי, והשליח אומר שטעה באמירתו והתכוון לפלוני, ופסק שהעד נאמן, ואף שהעד אחד מעיד נגד חזקת איסור, אין זה נחשב נגד חזקה, כיון שלפי דבריו אין כאן חזקה כלל ולא היה כלל מעשה קידושין למשלח, ורק במקום שהיה חזקה ובא העד להוציא מהחזקה בזה אינו נאמן, וכגון שמעיד על כשרות הגט, שיש חזקה שהיתה נשואה ועכשיו רוצה להוציאה מחזקתה ולהתירה לשוק, ובזה אינו נאמן.

וכמו כן במקום שיש הרבה חתיכות בשר ואנו מסופקים על כל חתיכה על כשרותה, ובא עד אחד ומעיד על חתיכה שהיא כשירה, אין הוא מעיד נגד הרוב, כיון שההליכה אחר הרוב היא רק במקום ספק, ומי שאינו יודע מהו מקור החתיכה צריך ללכת אחר הרוב, אבל העד שמעיד על החתיכה ואומר שאין כאן ספק כלל שצריך לילך בו אחר הרוב, אלא החתיכה כשירה, יש להאמינו כיון שאינו מנגד את הרוב.

ה. ובעצם דברי רבינו חיים שלמד דין רוב וחזקה מפרה אדומה, כבר הקשה רבי עקיבא איגר (תנינא, קכט) שבדבר שדנו בו כבר משום רוב ופסקו מכח הרוב את דינו לכמה ענינים, אף שלאחר זמן יש חזקה נגדו אין זה נחשב בכלל רוב וחזקה רוב עדיף, אלא לאחר שפסקנו את דינו אחר הרוב שוב הוא ודאי.

והוכיח כן ממה שחייב אדם לפדות את בנו ואף שאולי אינו בנו או שהוא טריפה ואין הולכין בממון אחר הרוב, אלא כיון שמיד בשעת הלידה דנו אותו מדיון רוב שהוא בנו, שוב אף חייב לפדותו ואין לדון יותר בזה משום רוב בממון.

ולפי זה יש לבאר את דברי רבינו חיים, שהרי בפרה משעת עשייתה אנו דנים שהיא כשירה מדיון רוב, ואחר כך כשמים מאפרה על האדם אין לדון משום רוב וחזקה שרוב עדיף, אלא הפרה היא כשרה ודאי, ואם כן אין רא' מפרה אדומה לכלל שרוב וחזקה רוב עדיף.

[וכיסודו של יע"א כן כתב ההפלאה (כתובות כד, ב) והוכיח כן מכמה מקומות. ובש"ש (ד, ח) כתב שייסוד זה מקורו בדברי הרמב"ם לענין עד אחד, שאחרי שקבלנו את עדותו על איסור, מי שאוכל איסור זה לוקה, ואין זה נקרא שלוקה על פי עד אחד, והש"ס נקט שמשום זה הולכים אחר רוב בנפשות, אבל הרבה אחרונים נקטו שדינו של הרמב"ם הוא דוקא בעד אחד שיש לו נאמנות אבל לא בדין רוב].

א. כלל הוא בדיני חזקה שרוב וחזקה רוב עדיף (קידושין פ, א), וכגון שתינוק נגע בעיסה, ויש לנו ספק אם התינוק טמא או לא, ויש לדון מצד רוב שהוא טמא, שרוב תינוקות מטפחין, והיינו שנוגעים בנבילות ושרצים שבאשפה, ומצד שני יש חזקת טהרה לעיסה, וסברו חכמים שהעיסה טמאה מדיון רוב, כיון שרוב וחזקה רוב עדיף.

ובתוס' (חולין יא, א) הביאו את שיטת רבינו חיים שהמקור לדין זה הוא מפרה אדומה, ששורפים את הפרה ומזין מדמה על הטמא ונטהר מטומאתו, ואף שיש מקום להסתפק שמא הפרה טריפה ואינה כשרה, הולכים אחר הרוב שרוב פרות אינן טריפה, ורוב זה מועיל אף נגד החזקת טומאה של האדם.

ולפי זה ביארו התוס', שבגמ' שאלו מה המקור לרוב מן התורה, ולכא' אם רוב עדיף מחזקה, ולחזקה יש מקור בתורה מטומאת נגעים (וכמבואר שם בסוגי') כל שכן שהולכים אחר הרוב, ולמה צריך מקור לכך. ולפי שיטת רבינו חיים שרוב עדיף מחזקה אינו מצד הסברה אלא הוא מגזירת הכתוב אין להקשות כן, ועדיין צריך מקור לדין רוב.

ב. ובעיקר קושיית התוס' מדוע צריך פסוק לרוב והלא רוב וחזקה רוב עדיף. תירץ הרשב"א, שכל הדין שרוב עדיף מחזקה הוא רק לאחר שאנו יודעים שהולכים אחר הרוב, אבל אם אין לנו מקור לדין רוב יש לומר שהולכים אחר חזקה ולא אחר הרוב.

ודבריו צ"ב, שאם יש סברא שרוב עדיף מחזקה מדוע צריך פסוק לרוב והלא הוא נלמד בק"ו, ואם צריך לרוב פסוק אם כן מה המקור שרוב עדיף מחזקה.

וביארו האחרונים (קובץ שיעורים ב"ב, עח. קובץ הערות סז, ד. שערי ישר ב, יג. שו"ת שרידי אש א, קיג), שיש חילוק בין הנהגת רוב להנהגת דין חזקה, שהנהגת רוב היא הנהגת המבררת את מציאות הספק, אולם חזקה היא הנהגת דין שאינה דנה כלל במציאות הספק, אלא שמעמידים את הדין (ולא את הספק) על חזקתו הראשונה [ועי' בשו"ת חמדת שלמה (י"ד, ד) שהוכיח כן ממה שהולכים אחר חזקה אף בתרתי דסתרי וכגון בשני שבילין, וע"כ שאין דנים כלל על מציאות הספק אלא על הדין המוקדם].

ואם כן יש לומר, שאין כח הרוב יותר גדול מכח החזקה, אלא שהוא מברר את הספק והמציאות עצמה, ושוב אין לדון משום חזקה, שהרי אין כאן ספק. וכן עד אחד שנאמן נגד חזקה, אף שעד אחד נאמן דוקא בממונות ולא בנפשות, וחזקה היא גם בנפשות, ואין יתכן שעד אחד יהיה נאמן יותר מחזקה, אלא, שעד אחד במקום שהוא נאמן הוא מברר את המציאות, ושוב אין כאן ספק וכיון שנסתלק הספק אין מקום לדין חזקה.

זה ביאר דברי הרשב"א, שלעולם חזקה יותר גדולה מרוב, ולכן אין ק"ו שאפשר ללמוד רוב מחזקה, ורק לאחר שיש פסוק לדין רוב, יש לומר שרוב עדיף מחזקה, כיון שרוב מברר את הספק ואין לדון מדיון חזקה.

ג. ובפני יהושע (כתובות יב, ב) ביאר בדרך נוספת, שהרוב שסותר את החזקה הוא גורם לחזקה להיות עשויה להשתנות ולכן רוב עדיף עליה, אבל חזקה שאין הרוב מתנגד לה ואין ריעותא כלל בחזקה, כוחה גדול מן הרוב והולכים אחר חזקה.

ועל פי זה כתב (בקידושין סג, ב) שעד אחד שאינו נאמן נגד חזקה (כמבואר ביבמות פח, ב) הוא דוקא נגד חזקה שאין לנו מקום להסתפק בלא דברי העד, וחזקה זו כוחה גדול יותר מרוב, ועל זה עד אחד אינו נאמן, אבל בחזקה שיש מקום להסתפק אף בלא דברי העד, עד אחד נאמן נגד חזקה כזו.

ולכן סבר שהוא הדין שעד אחד נאמן נגד רוב, ומעשים בכל יום שהוא נאמן נגד רוב, שהרי יש במקום השחיטה רוב בשר טריפה וחלב, והוא נאמן לומר על הבשר שהוא כשר. ואף שאין עד אחד נאמן נגד חזקה, ואם כן איך הוא נאמן נגד רוב, שהרי רוב וחזקה רוב עדיף, אלא שאף נגד חזקה שיש לה ריעותא הוא נאמן, ובכל רוב יש ריעותא שיש מיעוט נגדו, ולכן הוא נאמן נגד רוב [וע"ע בשו"ת נוב" (מהדו"ק אהע"ז, סט) שדן בנאמנות ע"א נגד רוב, ורצה לחלק בין רובא דאיתא קמן לרובא דליתא קמן].

ובגנית ורדים (כלל לח) הקשה עליו מדברי רבינו חיים שלמד דין רוב וחזקה מפרה אדומה, והרי בפרה אדומה החזקה אינה